Του Φοίβου Ανογειανάκη

Το Χοροθέατρο του Χάρλεμ

Το «λιτό» φεστιβάλ του '86 διανθίστηκε φέτος με τέσσερις μετακλήσεις μπαλέτων, «ονομαστών» — το καθένα από διαφορετική σκοπιά ιδωμένο — με παρελθόν όχι τυχαίο και ορισμένες δημιουργίες με κάποια απήχηση στο χώρο της χορευτικής τέχνης. Αν εξαιρέσουμε ωστόσο το μπαλέτο Άλβιν Αϊλι, που ως πρόσφατα ακόμη αντιπροσώπευε ένα ζωντανό, προβληματιζόμενο χορευτικό συγκρότημα, τα άλλα τρία (Χοροθέατρο του Χάρλεμ, Μπαλέτο της σοβιετικής σοσιαλιστικής δημοκρατίας της Λευκορωσίας-Μίνσκ και Μπαλέτο Ρωμπέρ), όσο και αν δε θέλουν να το ομολογήσουν, από καιρό έχουν ουσιαστικά τερματιστεί με την σκληρή χορευτική παράδοση, με στόχους την εκκόλαψη λαμπερών αστέρων, πρωταγωνιστών στις κλασικές δημιουργίες τύπου Ζιζέλ, Αίμνη των Κύκνων κ.ά.

Το «Χοροθέατρο του Χάρλεμ», ιδρύεται το '69 από τον Άρθουρ Μίτσελ, «σαν μια προσωπική προσφορά στο Χάρλεμ μετά τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ». Ο ίδιος, είναι ο πρώτος μαύρος χορευτής στην Αμερική που γίνεται μόνιμο στέλεχος σε μεγάλο συγκρότημα κλασικού μπαλέτου. Κι ας μην ξεχνάμε ακόμα ότι στη μεγάλη αυτή χώρα της «Ελευθερίας» το Χοροθέατρο του Χάρλεμ είναι εκείνο που ανοίγει για πρώτη φορά τις κλειωμένες πόρτες από τους καγχυνισμούς των συνοικιών, για τους μαύρους επαγγελματίες.

Από τα προγράμματα του «Χάρλεμ» παρακολουθήσαμε μόνο το δεύτερο. Λίγο με τις «Τέσσερις ιδιοσυγκρασίες» (1946, χορ.: Μπαλανσίν, μουσ.: Χίντεμιτ), «Ρωσικά σαιζινιάδα» (1974, χορ.: Α. Νόρθ, μουσ.: Βιβαλντίνιανς μαστιπούντες) και «Κοντσέρτο σε Φα» (χορ.: Μίτσελ Γουίλσον, μουσ.: Γκέρσουιν).

Το γράφω, οι «Ιδιοσυγκρασίες» του Μίτσελ είναι φανερό ότι δεν εντάσσουν τα σημερινά χρονικά που τέρπουν από τη στιγμή της δημιουργίας τους, το 1946. Αλλοπρόσαλλα για τότε, σήμερα έχει παραμείνει στο χώρο του κλασικού, σχεδόν ακαδημαϊσμού. Η όλη κίνηση δίδεται δείχνει αρκετά ξεχαρβαλωμένη στο συντονισμό της με το ρυθμό της μουσικής. Κι ακόμα περισσότερο με το νεοκλασικό ύφος του Χίντεμιτ που έδειχνε να είναι ξένο στον ψυχισμό των χορευτών. Χωρίς να ξεχνάει κανείς τον γκρό καύσωνα της πρεμιέρας, παραλυτικό στοιχείο, κυριολεκτικά, ακόμα και για «σκληρυντηχήλους» χορευτές.

«Ανασυνταγμένοι» θα λέγαμε στο δεύτερο μπαλέτο, οι χορευτές του «Χάρλεμ» αντιμετώπισαν με φλέγμα κάφι τη χορογραφία του Νορθ έχοντας — αλλά όχι πάντα και ανάλογου γούστου — παιγνιώδη ευθυμία ανθρωπάκι, αλλιώς της μορφής τύπου «Μίστερ Αμέρικα», μαζί με χιούμορ, φλερτ κ.ά. Σύντομες σκηνές πάνω σε διεγερτικούς βραζιλιάνικους ρυθμούς, με άψογη αντανάκλαση στο κοινό του Ηρωδείου, χαλυβδωμένο δεόντως όπως ξέρουμε, με το νοτιοαμερικανικό μουσικό φολκλόρ.

Έφερε να περιμένουμε το τελευταίο έργο, το «Κοντσέρτο», σε μουσική του μεγάλου Γκέρσουιν για να χαρούμε την τέχνη του χορού. Τα χορευτική κίνηση στην καθαρή μορφή της, απομονωμένη από κάθε είδους παρεκτάσματα, - δεσπόζοντα που δεν τα έχει ανάγκη. Πόσο περισσότερο όταν η μουσική πάνω στην οποία έστησε τη χορογραφία του ο Μίτσελ Γουίλσον είναι της ποιότητας του Γκέρσουιν.

Εδώ οι χορευτές του «Χάρλεμ» αντιμετωπίζουν τις δυσκολότερες ρίζες τους. Ξεκίνησε στο μισό αντάντε κον μόλτο με τις παρωδιακές κινητικές προσεγγίσεις σε όλες τις σκηνές τους.

Όπως και στο φινάλε (αλέγκρο απίστατο) γύρω στον άκουστο συντονισμό κίνησης και μουσικού ρυθμού με σκηνές συναρπαστικές για την τεχνική τελειότητα και το μερίο τους. (Ηρώδειο, 25.7.86).

Νεζερίτης και λίγο Σοπέν

Όταν άρχισε η βροχή — αρχικά όχι τόσο απειλητική — η συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας, με επιστρέφοντα τον Ούγγρο μαέστρο Τόμας Κοντσέικ ήδη εκτελείτο το πρώτο έργο του προγράμματος, τα δύο αποσπάσματα από το «Βασιλιά Ανήλιαγο» του Νεζερίτη: Ιντερλούδιο και Χορός - Ειδύλλιο - Χορός. Και είχε προχωρήσει αρκετά στο αρχικό Αλέγκρο του Κοντσέρτου αρ. 1 του Σοπέν, με σολίστα τον Δημήτρη Σγούρο, το δεύτερο «βαρύ πυροβολικό» που φεστιβάλ —μετά τον Αλεσάντρο Καμπάς, που προηγήθηκε. Τελικά, με το δ' πάλμερ της βροχής, η συναυλία με τη συμμετοχή της ορχήστρας ματαιώθηκε. Ας περιοριστούμε λοιπόν σε ό,τι προλάβαμε να ακούσουμε.

Για άλλη μια φορά είδαμε τι μπορεί να κάνει η Κρατική Ορχήστρα για την ελληνική μουσική, όταν ο μαέστρος αντιμετωπίζει με κέφι το πρόγραμμα. Κι εννοούμε τους άγνωστους, γι' αυτόν, συνθέτες όπως στην περίπτωση του Ανδρέα Νεζερίτη.

Τα συνήθως «φρουνέ» αυτά αποσπάσματα του Νεζερίτη, που δίνουν πάντα άφεση σε αργά, ονειρεμένα τέμπι απόκτησαν ξαφνικά λαμπερότητα. Βρήκαν τα χρώματά τους. Τη δική τους κίνηση, για να κερδίσουν τελικά την αγαπημένη του ακροατή. Εκτέλεση που τιμάει τόσο το μαέστρο όσο και τους συνεργάτες του μουσικούς της Ορχήστρας.

Το μισό Αλέγκρο μαεστόζο του Σοπέν που ακούσαμε από τον Δημήτρη Σγούρο είναι τη σημερινή της τεχνικής τελειότητας και απαλύνεται ηρωϊκά ποιήματος σε σύγκριση με την τελευταία φορά που τον ακούσαμε. Αν κάτι αναζητήσουμε αυτό ήταν περισσότερο τραγούδι στην εξαγγελία των θεμάτων, αλλά και γενικότερα στο όλο πνεύμα. (Ηρώδειο, 28.7.86).